

Moai – Vì một mục đích chung

Khái niệm thứ tư trong bốn quan niệm về cách sống của người Nhật là Moai.

Moai /'mou.ai/ (nghe), hoặc mo.ai (tiếng Tây Ban Nha: moái), nguyên thủy là những hình người nguyên khối được người **Rapa Nui** khắc trên đảo Phục Sinh – Easter Island ở phía đông **Polynesia** giữa những năm 1250 và 1500. Hiện nay, gần một nửa hình tượng vẫn còn ở **Rano Raraku**, vùng đá moai chính, nhưng hàng trăm tượng người đã được vận chuyển khỏi nơi đó và đặt trên các bục đá gọi là **Ahu** (tập hợp nhiều tượng Moai) chung quanh chu vi của hòn đảo.

Hầu như tất cả các tượng moai đều có cái đầu quá lớn bằng ba phần tám kích thước của toàn bộ bức tượng. Moai chủ yếu là **khôn mặt sống - aringa ora** của tổ tiên thần thánh - **aringa ora ata tepuna**. Các bức tượng vẫn nhìn đắm đuối vào đất liền trên khắp vùng đất gia tộc của họ khi người châu Âu lần đầu tiên đến thăm hòn đảo này vào năm 1722.

Tượng moai cao nhất được gọi là **Paro**, cao gần 10 mét (33 ft) và nặng 82 tấn ở Ahu Tongariki.

Moai là tượng đài mang tính biểu tượng nhất của Đảo Phục Sinh, với hơn 900 bức tượng trải rộng trên khắp vùng đất của đảo.

Các tượng Moai biểu tượng cho sự kiện gì?

Và chúng đến từ đâu?

Chúng được tạo ra như thế nào?

Và bằng phương tiện nào, chúng được vận chuyển từ nơi này đến nơi khác như thế nào?

Xin được chia sẻ những giả thuyết và lý giải dưới đây nằm trong chính những công trình huyền thoại này.

1- Giả thuyết và Lý giải các tượng Moai

- **Ý nghĩa:** Trong ngôn ngữ Rapa Nui, các bức tượng trên đảo Phục Sinh được gọi là Moai Aringa Ora, có nghĩa là khuôn mặt sống của tổ tiên chúng ta. **Lý giải phổ biến nhất là những bức tượng này được tạo ra để bảo tồn năng lượng của người bản địa sau khi chết.** Hơn nữa, họ còn tin tưởng rằng năng lượng này kiểm soát mùa màng và động vật.
- **Xây dựng:** Theo nhiều nghiên cứu khác nhau, truyền thống điêu khắc tượng Moai xuất phát từ phong tục Polynesia cổ đại. Chúng được điêu khắc trong một loạt các đá núi lửa khác nhau, bao gồm đá bazan và đá trachyte. Đá từ núi lửa Rano Raraku, cũng được khai thác. Các moai, hay tượng đảo Phục Sinh, được chạm khắc trực tiếp từ đá.
- **Vận chuyển:** Đây là một lĩnh vực gây ra nhiều cuộc tranh luận. Một trong những lý thuyết phổ biến nhất là các bức tượng trên đảo Phục Sinh được buộc bằng dây thừng và sau đó được di chuyển do một nhóm người làm việc cùng với nhau. Một giả thuyết khác cho rằng chúng đã được di chuyển bằng cách đặt chúng xuống trên một bục gỗ, sau đó dùng sức để di chuyển các tượng.
- **Vị trí:** Một lượng lớn nhất của các cấu trúc này được đặt gần Núi lửa Rano Raraku. Có giả thuyết cho rằng các tượng Moai, hay tượng Đảo Phục Sinh, không đầy đủ hoặc nằm ở những nơi xa xôi nhất trên đảo, đã bị bỏ rơi khi được vận chuyển. Tổng cộng có 280 chiếc đầu trên Đảo Phục Sinh đã được gắn trên một **ahu** - nền tảng đá mà trên đó Moai có thể được đặt theo chiều dọc. Một nghiên cứu gần đây do Đại học California công bố, cho thấy rằng một mô hình tồn tại liên quan đến cách thức tổ chức các bức tượng trên Đảo Phục Sinh. **Cuộc điều tra khám phá ý tưởng rằng những bức tượng này được cố tình định vị như một cách đánh dấu các vị trí có nước, một nguồn tài nguyên tự nhiên hiếm trên đảo này.**

2- Moai và phong tục Nhật Bản

Moais ((模合, Mo-ai)) dưới nhãn quan Nhật bản mang một ý nghĩa khác là **sự hình thành các nhóm hỗ trợ xã hội** nhằm cung cấp sự trợ giúp khác nhau từ các lợi ích xã hội, tài chính, sức khỏe hoặc tinh thần. Moai có nghĩa là "**cuộc họp vì một mục đích chung**" trong tiếng Nhật và bắt nguồn từ các nhóm hỗ trợ xã hội ở Okinawa, Nhật Bản.

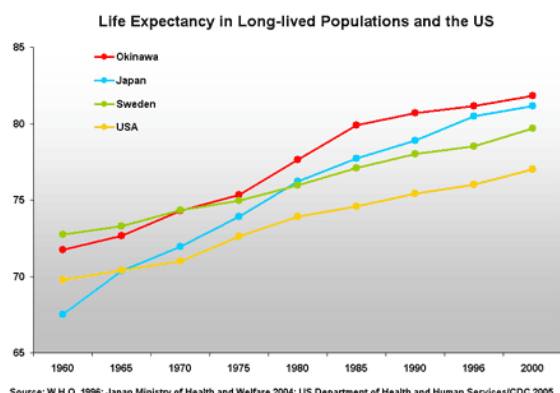
Người dân Okinawa có tự xem mình là người Nhật không?

Ryukyuan được xem như là dân tộc bản địa đến từ đảo **Phục sinh**. Họ không phải là một nhóm thiểu số được công nhận ở Nhật Bản, vì chính quyền Nhật Bản coi họ chỉ là một nhóm nhỏ của người dân Nhật Bản, gần giống với người *Yamato*. Mặc dù không được công nhận, **Ryukyuan** là nhóm dân tộc thiểu số lớn nhất ở Nhật Bản, với 1,3 triệu người sống ở tỉnh Okinawa.

Từ nguyên ủy, những người lớn tuổi ở Okinawa, Nhật Bản, là một trong những điểm nóng (hotspot) vì họ có tuổi thọ lớn nhất so với hầu hết mọi người trên thế giới. Moai, một trong những truyền thống lâu đời của họ, mang ý nghĩa là **các nhóm hỗ trợ xã hội bắt đầu từ thời thơ ấu và kéo dài đến những năm ngoài 100 tuổi**.

Thuật ngữ này bắt nguồn từ hàng trăm năm trước như là một phương tiện của hệ thống hỗ trợ tài chính trong làng. Ban đầu, Moai được thành lập để tập hợp các nguồn tài nguyên của một ngôi làng nhằm mục đích xây dựng các dự án hoặc công trình phục vụ cộng đồng. Nếu một cá nhân cần vốn để mua đất hoặc chăm sóc khẩn cấp, cách duy nhất là gom tiền tại địa phương. Ngày nay, ý tưởng đã được mở rộng để trở thành một mạng lưới hỗ trợ xã hội, một truyền thống văn hóa cho sự hợp tác hỗ tương.

Theo truyền thống, các nhóm khoảng **năm trẻ nhỏ đã được ghép đôi với nhau và sau đó họ đã cam kết với nhau trọn đời** (Traditionally, groups of about five young children were paired together and it's then that they made a commitment to each other for life). Ý nghĩa của hệ thống gia đình như trên và nhóm hỗ trợ xã hội Moai khiến cho mỗi người dân nơi đây tin tưởng vào chính "Moai của mình" cũng như nghĩa vụ xã hội của người Okinawa - **yuimaru** - để hỗ trợ lẫn nhau mỗi khi gặp khó khăn trong đời sống.

Từ những niềm tin Moai trên, các kết quả nghiên cứu cho thấy sự kết nối xã hội của bạn có thể mang tác động lâu dài đến sức khỏe và hạnh phúc của bạn. Bạn nắm bắt thói quen của ba người bạn thân nhất của bạn. Nếu có sự chia sẻ hỗ tương giữa các giá trị tương tự, thói quen lành mạnh và mục tiêu cuộc sống, thì bạn có nhiều khả năng như:

- **Có nhiều trải nghiệm ít căng thẳng hơn:** Sự cô đơn có thể làm giảm tuổi thọ của bạn xuống tám năm. Ở Okinawa, các thành viên của Moai trải nghiệm sự an toàn căng thẳng khi biết rằng luôn có một người ở bên cạnh bạn;
- **Cảm thấy hạnh phúc hơn:** Nếu bạn mang hạnh phúc của các bạn thân vào "mình", bạn sẽ làm tăng hạnh phúc của mình thêm được 15%, vì hạnh phúc là lan truyền;

- **Cảm nhận và hưởng một cuộc sống thọ:** Người già không có bạn thân có nhiều khả năng mắc các bệnh mãn tính như bệnh tim, tiểu đường và trầm cảm so với các đối tác của họ. Họ cũng có nguy cơ cao bị đột quỵ. Trung bình, **phụ nữ Okinawa sống lâu hơn phụ nữ Mỹ 8 năm** vì Moai của họ có thể là một thành phần quan trọng trong cuộc sống thọ của họ.

3- **Bạn chiêm nghiệm được gì nơi Moai?**

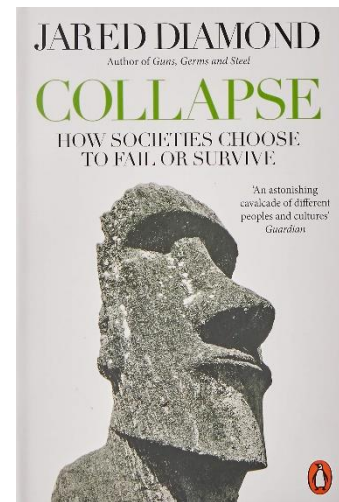
Từ giả thuyết có một xã hội **Rapanui** được phân cấp theo truyền thống, được lãnh đạo bởi một lớp người tin rằng họ là những người con ưu tú do Chúa chỉ định. Những nhà lãnh đạo này đã ra lệnh cho các tầng lớp thấp hơn có thể ở và sống. Họ sẽ phải làm việc như thế nào để cung cấp thực phẩm cho giới thượng lưu và dân số nói chung. Giai cấp thống trị cũng xác định cách thức và thời điểm Moai đã được xây dựng theo thời gian.

Họ đã rất thành công trong ý nghĩa là dân số trên đảo Phục Sinh tăng lên cùng với sự phát triển nông nghiệp và ngư nghiệp trên đảo. Nhưng qua thời gian, sự gia tăng dân số và sự bất bình đẳng tràn lan trong một môi trường thiên nhiên quá thô sơ, cuối cùng đã dẫn đến những thay đổi xã hội tồi tệ. Sự sụp đổ nội bộ như được nêu ra trong sách **Collapse - Sự sụp đổ, GS Jared**

Diamond, cùng với việc thực dân hóa và buôn bán nô lệ trong những năm 1800 đã khiến dân số của Rapa Nui giảm xuống chỉ còn 111 vào những năm 1870. Và sau đó, một dân tộc hoàn toàn biến mất.

Vài suy nghĩ của người viết xin được chia sẻ khi nhìn vào một dân tộc bị xóa tên như dưới đây:

- Một dân tộc thể hiện một nền văn minh sơ khai, và không có cơ hội hội nhập vào cộng đồng thế giới trong một thời gian dài, trước sau gì cũng bị thoái hóa, lần lần bị đào thải, và sau cùng biến mất;
- Một số nhỏ dân ở đảo Phục Sinh vì/nhờ một lý do gì đó đã trôi dạt đến đảo Okinawa;
- Chính vì là thiểu số, họ sống đùm bọc nhau, nương tựa nhau, đoàn kết trong tình thân thôn xã, cùng chia sẻ “hạnh phúc” cho nhau, sống trong tinh thần “Già Làng” của người Champa, tinh thần “thôn ấp” ở miền Nam...mang lại một cuộc sống an bình và trường thọ.

Bài học rút ra cho người Việt ở quốc nội và hải ngoại là bài học **Thương yêu** và **ĐOÀN KẾT** mới mong giữ được nước và thoát khỏi cảnh dân tộc bị diệt vong vì cơ chế chuyên

chính vô sản của CSBV. Và muốn đoàn kết dân tộc, những người con Việt cần phải biết thương yêu thật sự.

Mong lắm thay!

Mai Thanh Tuyết